

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODUKU.

Letnik II.

V Ljubljani 15. novembra 1901.

Št. 22.

Po volitvah.

II.

Najnavadnejše orožje naših nasprotnikov je zasmehovanje in ovaduštvo. Osmešiti nas hočejo, osmešiti zlasti predsednika naše „Zveze“ ter pišejo: „najslabši učitelj“, „grozovit lenuh“, „nevednež“, „klerikalni kričač“ i. t. d. To pišejo tisti ljudje, o katerih slovenski narod družega ne vé, kakor da so ponižni sluge liberalnih tolp, in katerih duševno delovanje se koncentrira v študiranju „Slov. Naroda“, o učitelju, čegar delovanje na slovstvenem in narodno-gospodarskem polji je v obče znano. Ali ga morejo taki ljudje osmešiti s psovkami, „lenuh“, „nevednež“ i. t. d.? In denunciacije: „najslabši učitelj!“ ... Sram vas bodi! Vir teh denuncijacij je znan. Svojo duševno revščino, svojo onemoglost skušajo prikriti s takim obrekovanjem. Morda se na tak način doseže trenoten uspeh, in se dobé naivni ljudje, ki se zgražajo ob tem, ali da bi se laž trajno vzdrževala, ni mogoče ...

V boju, v katerem živimo, ne sme nihče pričakovati od nasprotnika prizanesljivosti. V onemoglosti pograbi nasprotnik vsako orodje, tudi nepošteno, samo da se mu zdi, da bode imel ž njim kaj vspeha ... Zato tovarišišomišljeniki in somišljenice, ne smete biti preveč malodušni. Tolažimo se, da vedno ne bode tako. S psovkami, lažmi, obrekovanjem se ne bodo dolgo vzdrževali. In ko boste kaj slišali, ali brali, kar vas osupne, vprašajte se, ali je pa tudi res, kar se piše in govori. „Slomškova zveza“ ima v

svoji sredi poslanca. Izvolilo ga je slovensko-katoliško ljudstvo na program slovenskega katoliškega shoda. Ali menite, da bi ga bilo ljudstvo volilo, ako bi ne bil v organizaciji krščansko-mislečih učiteljev? . . . Nikdar ne! Učiteljsko ime so liberalni učitelji tako kompromitirali, da bode preteklo dokaj časa, predno se mu pridobi spoštovanje. Pridobili si ga pa bomo s poštenim delom v korist ljudstva. Liberalci znajo delati reklamo. V tem so mojstri! . . . Vi veste, kako so delali reklamo za liberalno stranko in za Jelenca ob priliki državnozborskih volitev, ko je bil kandidat. S kakšnim navdušenjem so nekaj mesecev prej raztrobili slovenskemu svetu, da ga je liberalna stranka izvolila v odbor! Kakšno vpitje bi bili šele zagnali, ako bi bil izvoljen. Nam se taka reklama ne zdi čedna in mislimo, da je tudi nepotrebna. Izvolitev krščansko-mislečega učitelja je dovolj jasen dokaz, kakšne učitelje ljudstvo hoče, sedaj vemo, po kateri poti moramo hoditi . . . Količega pomena za učiteljstvo je izvolitev učitelja, bode pa še le bodočnost jasno pokazala. Nasprotnike vodi zavist in togota jim moti um, pa pišejo, da je nesamostojen „privesek“ Šusteršičev i. t. d., tako pišejo učitelji, kateri zatonejo v pozabljenost tisti hip, ko jim liberalni kolovodje iztrgajo iz rok škrice svojih sukenj, za katere se drže, da jih svet vidi . . .

Kmetski poslanec, učitelj Jaklič vé, koga je dolžan zastopati v zbornici, vé, kaj je dolžan šoli in učiteljstvu in pozna njegovo stanje.

Gotovo bode ložje in vspešneje zastopal težnje učiteljev kakor pa poslanec neučitelj, ki jih samo zató podpira, ker jih je potreboval za svojo izvolitev!

Treba pa je, da somišljeniki tovariša-poslanca podpirajo v borbi, ker le tako je mogoče vspešno nastopiti . . . Razmere v deželi so sedaj čudne. Privilegiranci imajo v trenutku moč v rokah. Gotovo pa je, da se razmere kmalu izpremene. Nova doba prihaja, doba demokratična, doba krščanska, ki pomeđe s sedanjimi razmerami, ki vrže v kot tudi tiste, katerih se oklepa in v katerih interesu deluje sedaj liberalno učiteljstvo.

Tovariši proč z malodušnostjo pa pogumno v boj za ideje, katere zastopa „Slomškova zveza“. Najslabšo dobo smo srečno prestali, bližamo se boljšim časom, zato kvišku srca! . . . Naj nas nasprotnik blati, naj nas smeši in denuncira, to nam ne more vzeti poguma in pokvariti dobre volje. Krepí naj nas zavest, da zmagabo naša!

Učitelj.

S r c e.

(Pedagogiška študija.)

XII. Molitev in srce.

Zdi se mi, da bi ne bilo prav, ko bi poprej zaključil ta spis, nego za-
pišem še vsaj kaj malega o molitvi, čeravno se mi je obravnava
bolj raztegnila, kakor sem prvotno nameraval. Molitvi bodi torej po-
svečen zadnji odstavek; saj molitev je v svojem bistvu govor našega srca,
in lepšega in boljšega ne more delati naše srce, kakor če moli.

Pri molitvi delujejo sicer tudi druge dušne moči, zlasti spomin in razum;
a zdaj ob koncu razprave je lahko razvideti, da naše dušne moči niti ne
morejo tako delovati, da bi srce ne bilo prizadeto, kakor smo tudi prepri-
čani, da srce ne more delovati samostojno, marveč le v družbi ali s podporo
druzih dušnih sil. In ravno to skupno sodelovanje vseh dušnih sil, pri ka-
terem pa imej glavno vodstvo srce, se najlepše pokaže pri molitvi.

Pisali smo obširnejše o tem, kako na srce vpliva fantazija, čustvo,
volja . . . Tudi v molitvi naj se izkaže vse to delovanje. Bogoslovci so
nam podali tudi primeren izraz zato skupno delovanje, ker imenujejo mo-
litev pogovor z Bogom. Duh pa se more v pravi popolnosti pogo-
varjati z duhom le tako, da se vdeležujejo vse njegove moči. Prav isto pove
tudi druga definicija: Molitev je povzdigovanje duha k Bogu,
namreč vsega duha, vseh dušnih močij, ne samo mislij.

Da se res tako godi pri dobri molitvi, mi bo lahko vsak pritrdil, če
se živo spominja tistih molitev, o katerih mu pravi vest, da jih je prav
dobro opravil. Takrat je najprej delovala fantazija; ta nas je takorekoč
privedla pred obličje božje, nas predstavila nebeškemu Očetu ter potem
čuvala našo pozornost, da se ni obrnila k drugim predmetom. Spomin
nam je narekoval, kaj naj govorimo z Bogom. Razum pa je skrbel za
dostojnost tega govorjenja, da smo se namreč zavedali tega, kar smo go-
vorili z Gospodom, zavedali se, kaj pomenjajo posamezne besede in kaj je
misel cele molitve. Ker se je vse to dobro in točno opravilo, je vsled tega
trojnega delovanja imelo tudi srce svoj delež. Ogrelo se je, vzplamtelo je
in vzkipevalo je v svetih čustvih, kakor jih je podajala vsebina molitve:
zdaj strmelo in častilo božje veličastvo, zdaj vzradoščeno zahvaljevalo božjo
dobroto, zdaj osramočeno objokovalo svoje zmote, želelo in prosilo odpu-
ščenja i. t. d.

Še bolj pa kakor navadna molitev, prevzema naše srce ona vzvišena
molitev, ki se imenuje preišljevanje. Preišljevanje, to je še le prava
šola našega srca, imenovati bi jo smeli višjo šolo srčne vzgoje. Kar se
pri navadni molitvi godi le prav hitro, mimogredé, to se vrši ob preišlje-
vanju počasi, natančno in temeljito: vse dušne sile se morajo izkazati,
glavni del pa zadene srce. Vzbujanje svetih čustev je cvet preišljevanja,
trdni in določni sklepi so pa njegov prelepi, dragoceni sad.

Nekaj posebnega je tudi to, da se metoda, kakor jo je za premišljevanje najlepše zasnoval sv. Ignacij, tako lepo vjema z zahtevami sedanje šolske metodike. Zahteva se n. pr. tu preglednost, le ena reč naj se vsakikrat temeljito preudarja; če je pa tvarina daljša in večstranska, naj se razdeli v več oddelkov (v takozvane „točke“), kakor metodika pri učenju zahteva „učno enoto“. Močno se poudarja nazornost, ker že v pričetku naj se navežejo resnice na kaj vidnega, občutnega. Če n. pr. kdo premišluje o smrti, naj si živo predočuje človeka, ki ga je že videl na smrtni postelji ob trenutju ločenja, ali še boljše, misli naj si, kakor bi že sam ležal na smrtni postelji in se pošlavljal od sveta. Pri zgodovinskih rečeh pa naj si živo predstavlja kraj, kjer se je vršila zgodba, osebe, ki nastopajo v nji, kakor bi jih od blizu gledal, poslušal, čutil ž njimi. — Premišljevanje se mora vršiti harmonično: vse strani dušnega delovanja naj pridejo na vrsto; deluje naj fantazija, spomin, razum, čustvo, vse pa v to svrhu, da voljo odvrnejo od hudega in pridobé za dobro. — Saj še celó formalne stopinje nam je tu lahko zasledovati: Določi se poseben smoter vsakemu premišljevanju in najprej sumaričen pregled vse tvarine. Tvarina se vsestransko razmotriva točko za točko in primerja z dosedanjim vedenjem; izlušči se to, kar posameznik najbolj potrebuje za sedanje okoliščine, in ob določevanju dobrih sklepov za prihodnjost mu razum podaje še potrebne razloge in motive, češ, da ni tako težko, marveč celó prijetno, koristno, potrebno, strogo zapovedano itd. Uporaba je mnogovrstna in podrobna; nekaj se opravi takoj, nekaj pa se določi za pozneje, najbolje še za isti dan.

Torej metoda, ki naj velja za vse predmete, se je priporočala že zdavno tudi za naš predmet: izboljševanje srca po premišljevanju.

Prav je trdil oni prerok, ki se je pritoževal, da je zato vse tako pusto na svetu, ker ni nikogar, da bi kaj pomislil.

Pa tako temeljito premišljevanje sem primerjal višji šoli človeškega srca. Kakor se pa v višjih šolah v obče uče istih predmetov kakor v ljudskih šolah, le v širši in večji meri ter veliko natančneje, tako naj bi se tudi v ljudski šoli skrbelo za blaženje srca na podoben način, kakor je premišljevanje za popolnejše ljudi. Vsaka učna ura bi morala biti kolikor-toliko vzgojilna ura, tudi nekakšna lekcija za srce. Z dobrim vspehom se dá v to porabiti berilo in pouk v realijah (moralni, naravoslovni in zgodovinski sestavki). Zlasti pa bodi kateheza nekak odsev pravega premišljevanja, kateri naj nedolžni deci jasni glavice ter blažilno vnema in ogreva srce!

Morda se bo komu čudno zdelo, da se drznem v strokovnem učiteljskem listu pisati kaj tako „svetega“. Tudi to je signum temporis — da bi se človek že moral opravičevati, če hoče med katoličani obravnavati kaj „pobožnega“. Pa ne bom se tako ponižal, da bi še le iskal dokazov za opravičenost tega odstavka, ker mora pač vsak količkaj preudarljiv človek spoznati in priznati, da je molitev sploh, še prav posebno pa premišljevanje, prištevati najboljšim vzgojnim pomočkom. Molitev že po svoji naravi tako plemenito razvija in blaži vse dušne moči; tudi obvaruje gojenca premnogih

nevarnostij, ker v molitvi se tolikrat v duhu pridružuje najboljši, nebeški družbi in občuje z nebeškim Očetom, z Jezusom, z Marijo, z angeli in svetniki, kar mora imeti najboljši vpliv na njegov značaj. Še v povečani meri donašajo to neprecenljivo korist molitve in bogoljubne vaje ob posebnih cerkvenih svečanostih: o šmarnicah, češčenju presv. Srca Jezusovega in Marijinega, priprava in zahvala ob prejemanju svetih zakramentov i. t. d. Saj mi ni nikakor razumno, kako bi mogel kdo še govoriti o idealih in idealnosti, ako zametuje molitev. Tista idealnost, ki jo nudijo pravljice o vilah, gozdnih in morskih duhovih ali možicah, o zakletih princezinjah itd., se kaj hitro razkadi, ker nima reelne podlage.

Kaj naj pa še rečemo, ako poleg tolike koristi, ki jo donaša našemu srcu že molitev sama, jemljemo še v poštev božje milosti, ki si jih izprosi mladi kristijan, in zasluge, ki si jih že tako zgodaj nabira v nebesih!

* * *

Še mnogokaj bi se dalo razpravljati o tej pretehtni tvarini, vendar upam, da sem opozoril vsaj na najmenitnejše reči in čitatelja tudi vzpodbudil, da bo še sam obračal večjo pozornost na to stran svojega vzgojnega delovanja.

Kakor sem trdil že v pričetku, da srce ne vlada samostojno, marveč da prava vladarica mora biti krepka in plemenita volja, katera naj vodi vse druge dušne moči, ki naj ji vsaka po svoje kot izvrstne služabnice pomagajo vladati po večno veljavnih temeljnih zakonih, božjih in cerkvenih zapovedih — srce pa bodi njena krasna prestolnica —; to poudarjam še enkrat sedaj ob koncu ter želim, da bi se slehernemu uresničilo, kar vsak dan prosimo zase in za svoje gojence v očenašu: „Pridi k nam tvoje kraljestvo“. Bodi naše srce v pravem pomenu kraljestvo božje! K.

Nekaj o izpustnicah.

Kedar otrok po dovršeni šolski dolžnosti zapušča ljudsko šolo, izroči mu voditelj zadnjo listino — izpustnico —, katera naj ga priporoča, ko si išče mojstra, pri katerem se želi priučiti kakemu rokodelstvu, ali ko se ponuja v kako tovarno, ali pa gre na srednjo šolo. Toda ne le samo po končani šolski dobi, temveč tudi v poznejših letih, celo v moški dobi, potrebuje še marsikdo izpustnico, da dokaže ž njo, kako je zadostil glede šole zakonitim zahtevam. Vsled tega je ta listina velike važnosti — in želeli bi bilo, da nam poda jasno sliko učenca glede njegovega obiskovanja šole in napredka v učenju. Toda sedanja oblika izpustnic je vsaj v nekaterih ozirih pomanjkljiva, kar so opazili gotovo že mnogi učitelji, zlasti oni na večrazrednicah.

V izpustnico se vpiše vsakemu učencu, da je obiskoval jedno-, dvo-, tri-, štiri- ali petrazredno ljudsko šolo. Popolnoma prav je, da se že iz izpustnice

razvidi, katero kategorijo ljudskih šol je dotični učenec obiskoval, ker se po tem že lahko nekoliko presodi njegovo znanje. Toda ravno tu je naša izpustnica tudi pomanjkljiva, ker nam ne daje pojasnila, do katerega razreda se je učenec povzpел. Pridni učenci dovrše do vse razrede, z dobrim, da celo s prav dobrim vspehom; manj pridni in leni pa ostajajo leto za letom v nižjih oddelkih in se vkljub šest ali osemletnemu obiskovanju šole komaj prerinejo do 2. ali 3. razreda. Gledé pridnosti je pri učencih torej velik razloček; a izpustnica je za vse jednaka. Da je to krivično, dokažemo lahko s sledečim zgledom. Mislimo si dva učenca, ki sta obiskovala petrazredno ljudsko šolo. Jeden izmed nju je bil priden, je že dovršil vseh pet razredov in tudi redi v njegovi izpustnici so dokaj povoljni. Da nima v vseh predmetih red „prav dobro“, kriva je — recimo — le daljša bolezen, ki ga je ovirala pri učenju. Drugi učenec, ki je obiskoval isto šolo, je bil pa skozi in skozi lenuh in je moral vsled tega vsak razred večkrat ponavljati ter je končno še komaj prilezel do tretjega razreda. Tudi ta razred je obiskoval morda že dve ali tri leta. Ko je zapuščal šolske prostore, pa si je vkljub svojej lenobi vendar zadnje leto že toliko znanja pridobil, da je dobil v izpustnici zelo povoljne rede, recimo boljše, kakor prvi učenec. Oba učenca prosita potem za vzprejem v kako službo ter oba predložita svoji izpustnici. In kaj se zgodi? Na podlagi predloženih izpustnic je drugi vzprejet, prošnja prvega se pa odkloni, dasi je bil prvi vedno marljiv učenec in ima tudi več znanja v glavi. Prvemu se je v tem slučaju zgodila gotovo očitna krivica, katero je pa v prvi vrsti zakrivila pomanjkljiva izpustnica.

Ministerski ukaz z dné 22. junija 1885. l., št. 1857 (m. u. l. z l. 1885. št. 28.) sicer ukazuje: „Izpustnico, v kateri je pri javnih učencih naveden razred, oddelki ali skupino, kojo je dotičnik nazadnje obiskoval, izdá šolski voditelj in jo podpišejo tudi vsi učitelji razreda, oziroma oddelka ali skupine, vštevno dotičnega veroučitelja...“ Toda tiskovine, katere je šolska oblast za Kranjsko odobrila, nimajo potrebnega prostora, kjer bi se navedel razred, oziroma oddelki ali skupina, katero je učenec nazadnje obiskoval. Treba je torej, da šolske oblasti izdajo izpustnice, ki bodo tudi v tem oziru popolnejše.

Sedanje izpustnice imajo tudi potreben prostor, kamor se vpiše, koliko let in mesecev je dotični učenec obiskoval šolo; ni pa prostora, kamor bi se vpisalo, kakoj je obiskoval. Kateri učitelj še ni uverjen o tem, da je slabih vspehov v šoli največ krivo neredno pohajanje šole in bodi si že iz opravičenih ali neopravičenih vzrokov. Saj čujemo vsako leto pri okrajnih učiteljskih konferencah pri poročilu okrajnega šolskega nadzornika, da je največ neuspehov pripisovati le nerednemu obiskovanju šole. In prav to napako, ki je — rekel bi — nekako ukoreninjena pri ljudstvu, je najtežje odpraviti. Koliko so se že mnogi vestni učitelji trudili, da bi jo odstranili, a se je le malokomu posrečilo.

Ker je prav ta napaka največ kriva slabim vspehom, je torej vsaj prikrivati ne smemo, ker s prikriivanjem prav pogosto škodujemo svojem ugledu. Ako učenec ni redno obiskoval šole, osobito, ako jo je

zamujal iz neopravičenih vzrokov, naj se mu to v njegovo izpustnico zapiše. Učenec naj sam trpi kazen za svojo nerednost. Ako bode imel vsak učenec zaznamenovano število zamujenih dni — in teh pri nekaterih ne bo malo — potem ne bo mogoče zvrčati krivde na šolo in učitelja, ker bodo imenovane številke dovolj glasno pričale, kje je iskati vzroke nepovoljnemu vspehu.

Priznavam, da bi seštevanje zamud povzročilo voditeljem šole zopet nekaj novega dela, katero bi bilo zlasti tedaj precej neprilичno in zamudno, ako je učenec za svoje šest — do osemletne šolske dobe obiskoval več različnih šol; toda za napredek šolstva vneti možje bodo tudi to novo breme z veseljem sprejeli, ker bodo uverjeni, da bode to kolikor toliko vplivalo na boljši šolski obisk in bode s tem tudi v veliki meri odstranjena nevarnost, slab napredek učencev zvrčati na šolo in učiteljstvo.

Končno naj še omenim, da so na Štajerskem vsled nekega odloka c. kr. deželnega šolskega sveta izpustnice že tako uravnane, da imajo tudi za vpis zamujenih — in sicer opravičenih in neopravičenih — poldni potreben prostor. Kar je torej mogoče na Štajerskem, mogoče bi bilo tudi na Kranjskem in šoli bi gotovo ne bilo na kvar. J. N.

D o p i s i.

Z dežele. (Učitelj in politika.) Mnogo je učiteljev, ki pravijo: „Jaz se za politiko nič ne brigam, s tem naj se le drugi ukvarjajo, ki imajo čas in veselje za to. Meni je pač vsejedno, naj bo ta ali oni izvoljen, učitelju tako ne bo nihče pomagal.“ Tako slišimo pogosto govoriti svoje tovariše in sicer vedno le take, od katerih smo trdno uverjeni, da so v srcu popolnoma našega mišljenja; a svoje mišljenje tudi javno pokazati, zato jim manjka poguma.

Ali naši nasprotniki tudi tako delajo? Ali smo videli, da bi bil kateri izmed liberalnih učiteljev ob času volivnega boja doma za pečjo sedel ter vso volivno akcijo prepustil drugim, češ: „Naj se tisti pehajo sem in tja, katerim je na tem kaj ležeče; mene vsa ta stvar nič ne briga.“ Ali je govoril kak liberalen učitelj tako? Ne, vsi od prvega do zadnjega so bili na nogah, letali so od hiše do hiše, ter poštene slevenske kmete pitali z lažmi,

katerih so se navzeli iz umazanih listov. Da, tako so delali naši nasprotniki. Trudili so se na vso moč, da bi pokazali svetu, da je slovensko ljudstvo na njihovi strani; toda bridko so se varali. Ravno s to svojo presilno agitacijo so prinesli sami najboljši dokaz resnice, da ljudstvo za nje ne mara. Slovensko ljudstvo je s svojimi tisoči in tisoči glasovnicami odločno pokazalo, da se in se bode vedno le tistega oklepalo, kateri mu hoče ohraniti najdražje zaklade: vero in narodnost, in kateri mu hoče tudi v gospodarskem oziru pomagati.

Mi učitelji, smo ljudski učitelji. V veliki večini živimo in delujemo med prepostim slovenskim ljudstvom in kot taki smo tudi dolžni, da vse svoje moči zastavimo za blagor ljudstva, katero nas plačuje.

Slab služabnik bi bil oni, kateri bi od svojega gospodarja zahteval le veliko

plačilo, a sam bi pa gospodarju vedno le nasprotoval in mu delal škodo.

Prav taki, kakor ta hlapec, so tudi oni slovenski učitelji, ki drvé slepo za liberalnimi kolodvodji.

Učitelji smo radi ljudstva, ni pa ljudstvo radi nas. Mi smo služabniki ljudstva, ker ljudstvo nas plačuje in tudi od ljudstva zahtevamo, ker zanj delujemo, da nas našemu stanu primerno plača. Da, to lahko in tudi moramo zahtevati od ljudstva, ker vsak delavec je svojega plačila vreden. Nikakor pa ne smemo ljudstvu škodovati. In vendar ga hočejo liberalni učitelji v družbi z drugimi liberalci uropati najdražjih zakladov: vere in narodnosti, in hočejo ga tudi materijelno uničiti.

Kdo je hujši nasprotnik veri, cerkvi in duhovnikom, kakor so liberalci. Le pogledjmo njihove časopise! Ali najdeš kaj družega v njih, kakor zabavljanje čez duhovnike, smešenje cerkvenih obredov in tajeenje verskih resnic. Slov. ljudstvo pa je verno, ono si hoče to dragoceno svetinjo tudi ohraniti, ker le ta mu daje moč, da ne obupa v bridkostih in težavah. In mi bomo li res tako neusmiljeni, da mu edino to tolažbo iztrgamo iz srca, ter ga izročimo brezverstvu in — obupu? Ne, kdor je pošten, tega ne more storiti.

Ali je liberalcem kaj na narodnosti? Prav nič. Njim je narodnost deveta briga. Nebroj dokazov imamo zato. Ali so tisti učitelji, ki slepo tavajo po liberalnem taboru, zvesti služabniki slovenskega ljudstva? Ne, oni so se mu izneverili, ker so stopili v službo njegovih sovražnikov.

Pa pogledjmo še dalje! Učitelji vedno zahtevamo, da se nam naše gmotno stanje zboljša. Prav je, da to zahtevamo, a treba je tudi, da po svoji moči pomagamo ti stemu do boljšega gmotnega stanja, kateri nas vzdržuje. Kmetskemu ljudstvu je treba

najprej pomagati do blagostanja in potem bode tudi ono z veseljem ugodilo našim zahtevam. Ali pa liberalci pomagajo našemu ljudstvu v zboljšanje materijelnih razmer? Ali niso ravno liberalci najhujši nasprotniki vsemu zadrugištvu, nasprotno pa veliki prijatelji židovskemu kapitalizmu?

In za take ljudi gredo liberalni učitelji v boj. Ali ni to grda nehvaležnost nasproti svojemu službodajalcu?

Krščansko misleče učiteljstvo ne sme teh ljudi posnemati; ono se mora takemu ravnanju odločno postaviti po robu. Ako se nasprotniki ne sramujejo delati proti koristim slovenskega naroda, zakaj bi se mi bali delati za narod! Otresti se moramo popolnoma one brezbriznosti za javno življenje, katera nam ni nikakor v čast. Neresnična je trditev „Učit. Tov.“, da je razven nekaterih idrijskih Slomškarjev bilo vse slov. učiteljstvo ob zadnjih volitvah v liberalnem taboru, ker je nam dobro znano, da je še mnogo slovenskih učiteljev, ki so tudi pri zadnjih volitvah neustrašeno šli na volišče za kandidate katoliško-narodne stranke. Čast jim! To pa še nikakor ni dovolj. Krščansko-misleče učiteljstvo ima enako duhovščini dolžnost vedno in posvobodovati z ljudstvom in za ljudstvo, med katerim živi.

To naj si zapomnijo zlasti oni tovariši, kateri se doslej niso upali očitno stopiti v boj za blagor slovenskega naroda. Proč z vso bojazljivostjo, katera nam ni v čast in katera tudi ljudskemu blagostanju mnogo škoduje!

Učitelj in politika — to je nerazdružljivo! Mora pa biti politika taka, ki ljudstvu koristi, ne pa da mu je v škodo, kakor mu je pogubni liberalizem.

— o. —

Iz Gorice. Katoliško društvo slov. učiteljc na Primorskem je imelo svoje redno zborovanje v nedeljo, dné 3. t. m.

Veler. gospica Mirka Holzinger pl. Weidich je predavala o kneginji Gallitzin. Navedši vzroke njene preselitve iz Haag-a v Münster, govorila je o vzgojnih načelih, katerih se je držala vzgojevaje svojega prvorojenca. Temu je posvetila prečastita govornica tudi nekaj časa, potem pa je prešla na sodbo Goethe-jevo o duhoviti, veleučeni kneginji, katero je izjavil v svojem spisu „Dichtung und Wahrheit“. Naposled je govorila o vrnitvi kneginje v naročje katoliške cerkve ter sklenila svoje predavanje podavši nam nekaj mislij iz njenih spisov, pisanih zvečine v obliki dnevnikov.

Društvenice so zapele lepo pesem „Salve regina“ kaj točno in natančno.

Dne 8. decembra bode imelo društvo svoj blagoslov ob polu 5. uri popoldne v cerkvi sv. Ignacija, pri katerem bodo pele društvenice pod vodstvom gospice Bagnalasta.

Preč. g. kaplan Alojzij Kovačič je nadaljeval svoje dokazovanje, da je vera prepotrebna posameznikom in celemu človeštvu, povdarjaje, da čuti človek v sebi neki nagon, neko željo po resnici, katero mu more ugasiti edino le trdna vera.

Prihodnje didaktično predavanje bode dne 20. decembra ob polu 4. uri popoldne

in prihodnje zborovanje pa 24. dec. ob 10. uri zjutraj.

L. Koršič.
tajnica.

Z Goriškega. V kratki dobi jednega tedna je izgubila goriška okolica dva vrla delavca v vinogradu Gospodovem, a naša podružnica dva člana in odkritosrčna prijatelja našega stanu.

Dne 23. oktobra je zatisnil svoje oči k večnemu počitku preč. g. Ant. Hvalica, dekan v Št. Petru pri Gorici, ud. c. kr. šol. sveta. V tem svojem poslu se je vselej krepko potezal za pravice posameznih učiteljev, kakor tudi vsega stanu. Spominjam le, da ko je večina okr. š. sveta bila proti doplačilu petletnin v zmislu nov. šol. zakona, je on bil za to, da se učiteljem izplača to, kar prosijo. Tako duhovnik za učiteljstvo! Blag mu spomin in zemljica lahka!

Dne 28. oktobra pa je zaspal v Gospodu preč. gospod Ant. Božič, kurat v Batah. Da je bil tudi ta gospod prijazen učiteljem, je dokazal s tem, da je pristopil naši podružnici in se tudi udeležil nje ustanovnega shoda. O minulih velikih počitnicah se je še udeležil pogreba gospoda nadučitelja Vodopivca v Grgarju. Gotovo ni ne on, ne kdo drugi navzočih tedaj slutil, da pojde v tako kratkem času za njim v večnost. Naj počiva v miru!

Slovstvo.

Nedolžnim srcem! Pesmi s slikami. Zbral Anton Kržič. (Ponatis iz Vrta in Angeljčka.) V Ljubljani 1901. Založilo društvo „Pripravniki dom“. Tisk Katol. tiskarne. — Profesor Kržič je tih, pa delaven mladolinjub. Poleg tega, da za pokojnim Iv. Tomšičem že dokaj let sčm skrbno urejuje in izdaja lepa mladinska lista „Vrtec“ in „Angeljček“, pošilja od časa do časa med svet tudi prav koristnih, zabavnih in poučnih knjižic, oziroma

brošuric za mladino. No, tako pristrčne zabavno-poučne knjižice pa še menda ni dal na svetlo, kot so pesmi s slikami „Nedolžnim srcem“. Res, da so le ponatiski iz naših mladinskih mesečnikov. Ali kaj, ko so pa povezani v tako krasno kito! Tudi mi smo že brali poprej to in ono teh pesem v „Vrtcu“ ali v „Angeljčku“ in tudi te slike smo že videli. Pa se nam vendar zdi, kakor bi bilo zdaj v knjižici vse samo novo blago! Če je pa vse

tako primerno razdeljeno, razvrščeno, nani-zano! Malone vsaka pesemca ima poleg sebe svojo sliko. In te pesemce in te slike, kako ljubke so! Kakor bi zares zrastle vse v otroških srcih! Praznik in delavnik, resnoba in šala, molitev in smeh, žalost in veselje otroškega srca — vse odmeva iz te knjižice. Ali naj po-damo kakšen zgled? Risati ne znamo, da bi prerisali tu ven razne lepe cerkve in kapelice, male junake in junakinje, muce in mucike — zlasti ono „muco-kuharico“ — a iz pesmi pa že lahko kaj posnamemo. Božiču se bližamo, evo nam iz Silvin Sardenkove „Naj-lepše noči“, ki je brez dvoma najlepši šopek v knjižici, to-le:

Presrečna mati.

„Jeli, mamka, da bridko je
Božji bilo mamici,
Da je ležal Sinek njen
V jasicah na slamici?“

Saj ni mogla, kakor ti,
Težkih jaslí zibati,
Ni se moglo Detece
V tesnih jaslíh gibati!“

„Ni ji bilo bridko, ni;
Srečna je prepevala,
Z jaslí Sinka božjega
Na srce je devala...“

Kako se ne prilegaj taka pesemca otroški, nedolžni duši! Saj se mora naši postareli! In takih biserov je mnogo v zbirki. Silvinu Sardenku, (Aloziju Mrharju) je se-veda vrstnik kvečjemu le Smiljan Smi-

ljanič. A zelo lepe so pa tudi nekatere Naum-ove, Volčeve, A. Medvedove, Gornikove, itd itd. Modro je, da je go-spod Kržič zbral toliko raznih mladinskih pes-nikov v to dobro knjižico. Vsaj vidimo, ko-liko vrtnarjev je že vzgojil „Vrtce“, da prilivajo nedolžnim srcem!

Z najboljšo vestjo prav izredno priporo-čamo krasno knjižico za darilo nežni deci. Gosp. Kržiču pa: Le še večkrat kaj takega!

— ab —

Rosa Jelodvorska. Podučna povest starišem in mladini. Tretji popravljene natis XII zvezka spisoe Krištofa Šmida. Založilo „Tiskovno društvo“ v Ljubljani. Tiskala „Ka-toliška tiskarna“. Cena broširanemu zvezku 60 h, kartoniranemu 80 h. — Povestij Kri-štofa Šmida nam ni treba še posebej priporočati. Znanе so dovolj starim in mladim. Njih vrednost se tudi v naših časih ni zmanj-šala, akoravno so začeli nekateri napadati „moralizujoče“ povesti. Vsak vzgojitelj ve, ko-like važnosti je dobra knjiga za mladinsko vzgojo. In Šmid ume mojstrsko vcepljati ple-menite nazore in blaga čustva v nežna srca mladine. — Prevod knjige je v tej tretji izdaji mnogo izboljšán. Slog gladko teče in je lahko umljiv. Kakor želimo, da bi bili spisi Krištofa Šmida najti v vsaki šolski knjižnici in vsaki krščanski družini, tako zlasti priporočamo to knjižico kot pripravno božično in novoletno darilo. Knjiga se dobiva v prodajalnici „Ka-toliškega tiskovnega društva“ in v „Katoliški bukvarni v Ljubljani.

— n.

Šolske vesti.

Izpremembe pri učiteljstvu. Na Kranjskem — G. Martin Tratnik v Postojni je imenovan učiteljem v Godoviču; gdč. Antonija Likar v Godo-doviču je premeščena v Ledine; izp. kandidat Rafael Zupanc je imenovan učiteljem v Postojni; izp. kandidat Adolf Harmel je imenovan učiteljem mesto učiteljice Julije Gabrovšek, ki se je službi odpovedala; izp. kand. Ludovik Dermelj je imenovan učiteljem v Gra-hovem, mesto učiteljice Eme Manzoni,

ki je izostala iz službe. Vsa ta imeno-vanja so začasna. G. Karol Matajč, učitel v Gor. Logatcu, je premeščen v Radovljico. G. Anton Kutin, učitelj v Št. Mavru-Podsobotinu, je imenovan učiteljem na c. kr. učiteljski vadnici v Kopr-u za tekoče šolsko leto. Definitivni učitelj v Ostrožnem Brdu g. Fr. Delcot je postal nadučitelj v Fari pri Kostelu. De-finitivna sta postala na dosedanjih me-stih g. Leop. Ferjan v Olševku in gdč. Marija Schlapach v Šenčurju pri

Kranju. Premeščeni so gg.: Mat. Pet-schauer iz Kočevske Reke v Planino pri Kočevju, Andr. Lah iz Nadanjega sela v Nevlje, Fr. Jordan iz Bukovja v Prevalje, Ivan Schmeidek iz Blagovice v Ravne, Jak. Slapar iz Rateč na Brdo, Ant. Potočnik iz Žabnice v Rateče, Iv. Kiferle iz Cerkelj v Naklo, Mar. Mlakar iz Planine na Trato; učiteljici g. Marija Schweiger-Arko v Ribnici in g. Pavla Kobler-Flesch v Dolenji vasi sta menjali za svoji mesti. Upokojen je nadučitelj v Št. Jerneju g. Fr. Sajé. — Na Štajerskem. Nadučiteljem na novoustanovljeni ljudski šoli v Gotovljah je imenovan g. Anton Šumljak, dosedanji učitelj v Žalcu. Učiteljsko službo pa je dobila gdč. A. Novak, dosedanja učiteljica v Galiciji. Na ljudski šoli Karčovina-Leitersberg sta na novo nastavljeni kot učiteljici gosp. V. Lichtenwallner in gdč. L. Schreiner; g. R. Kankovsky je nameščen za učitelja. Za učiteljico v Šmartnem pri Slov. Gradcu je nastavljena gdč. Ida Lampe, ki je lansko leto dovršila svoje študije na učiteljski v Ljubljani. — Na Koroškem. Prestavljeni so gg. učitelji, oziroma učiteljice: Karol Hribernig iz Hodiš in Val. Dobeiniger iz Medgorij v Št. Jur ob Zili; L. Fister iz Karnskega grada v Gorje, Al. Ibovnik iz Št. Ilja v Sveče, Ana Kihm iz Motnice v Skočidol, Jan. Zuschin iz Prevalj v Naborjet, Rih. Telčik iz Prevalj v Vačik. — Podučiteljica gdč. Vilj. Eicher v Velikovcu stopi iz službe. Učitelj g. Mih. Andrič v Svečah postane šolski vodja v Tunelu. — Nastavljeni so na novo kot podučitelji oziroma podučiteljice: Marijana Fritz v Guštanju, Ida Žitnik v Hodišah, Bernardina Sima v Tinjah, Gabrijela Tavčar v Globasnici, Marta pl. Welter in Lucija Zych v Velikovcu, Jak. Filafer in Alojz Klotz v Preva-

ljah, Fran. Gornik v Št. Jakobu v Rožu, Jan. Kuraš v Št. Ilju.

Nova šola. V Selnici na Dravi so novo dozidano ljudsko šolo v nedeljo, dne 10. novembra slovesno blagoslovili.

Učiteljski jubilej. G. Jožef Čížek, nadučitelj v Pilstajnu, je praznoval 30. oktobra štiridesetletnico delovanja v onem kraju. Rojen leta 1834 v Sv. Križu pri Ljutomeru, je nastopil prvo učiteljsko službo l. 1852. Prihodnje leto bode torej praznoval pedesetletnico učiteljskega delovanja.

Narodna šola v Velikovcu kaže letos zelo vesel napredek. Koncem pretečenega šolskega leta je bila v „Narodni šoli“ 170 otrok, ali zdaj se je povzdignilo število otrok na 204. V prvem razredu je letos 70, v drugem tudi 70, v tretjem pa 64 otrok. Po spolu je 59 dečkov in 145 deklic. S posebnim veseljem mora pa še vsakega slovenskega rodoljuba napolniti izvanredni napredek dekliškega vzgojišča (internata). V istem se nahaja namreč letos 22 gojenk, od katerih ste le dve Štajerki, vse ostale pa so Korošice, in to iz imovitih slovenskih kmetijskih družin. Poleg teh 22 sprejetih so pa še 4 večjim deklicam, ki so tudi za sprejem v internat prosile in se želijo izuriti v kuhanju in ženskih ročnih delih, obljubili pozneje jih sprejeti, ko bodo one gojenke, ki se zdaj v kuhanju uče, svoj tečaj dokončale. Ako se pomisli, da je v internatu prostora le za 30 gojenk, tedaj se mora reči, da vzgojišče že zdaj popolnoma svoj namen izvršuje.

Izkušnje za učiteljsko vsposobljenost so z vspehom prestale sledeče učiteljske kandidatkinje in sicer za meščanske šole: S. Marija Teod. Berth v Gradcu, Ana Zupančič v Šmartinu na Paki, Karol Kracher v Pulju; za ljudske šole s slov. in nemškim učnim jezikom: Mar. Benedek v Rovtah, Ter. Bole v Vrab-

čah (z odliko), Ljudm. Černe v Starem trgu pri Ložu, Alojzija Dostal v Novi štifti (z odliko), Marija Gantar v Čatežu, S. Terezija Hanželič v „Marijanišču“ v Ljubljani, Leop. Hotschevar v Šmarju pri Jelšah, Roza Jelenc v Framu, Olga Jenko v Toplicah pri Zagorju, Marija Jeran v Šv. Juriju v Slov. gor. Katar. Jeschenagg v Idriji, Valent. Kaukler-Groschel v Ptuj, Antonija Kračman pri Sv. Lenartu pri Laškem, Gabr. Lukanc v Šiški, Felic. Mach v Šmarju pri Jelšah, Eleon. Martinčič v Knežaku, Fridr. Martinčič v Vrbovem, Roza Miklavec pri Sv. Benediktu v Slov. gor., Roza Mrva v Ihanu, M. Tekla Praprotnik, Uršulinka v Ljubljani, Mar. Rajer v Ratečah, S. Remigija Rosmann v Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani, Ana Scharlach v Celovcu, Pavla Schittnik na Ponikvi, Franč. Tavčar v Št. Jerneju, Ana Tomc v Tržiču, Ana Bernik v Podgorju pri Slov. gradcu, Pavla Vodušek v Pressbaumu pri Dunaju. Dalje kandidatje: Rudolf Kalan v Pišecu, Ant. Lenarčič v Št. Vidu nad Ljubljano, Al. Novak na Bledu, Avg. Praprotnik v Tržiču, Mart. Tratnik v Godoviču, Fran Voglar v Celju. — Dalje so bili aprobirani: za francoščino: Luiza Mayerweg iz Trsta, Josipina Pavlič iz Ljubljane, Ana Pelz, Marijana Prihoda in Mar. Schweizar, vse z Dunaja; konečno Fran Erker v Črmošnjicah za nemške šole, Terez. Ivančič in Marija Vider v Loškem potoku ter Jos. Lapajne v Cerkljah za ljudske šole s slov. učnim jezikom.

Iz deželnega šolskega sveta. V zadnji seji dne 31. oktobra je skleni ldeželni šolski svet mej drugim sledeče: Enorazrednica v Podgradu pri Novemestu se razširi v dvorazrednico, trirazrednica v Šiški pa v štirirazrednico. Prošnja za poldnevni pouk na šoli v Zagorju se od-

kloni. Rešila se je dalje zadeva glede uvedbe pouka v italijanščini za učence slovenske narodnosti na ljubljanski realki. Dosedaj na 2 K za 76 km določena potnina za člane okr. učiteljskih konferenc se je zvišala na 40 v za 1. km. Izpraznjeno učno mesto na Bledu se ne popolni definitivno, marveč se naroči okr. šolskemu svetu, da je popolni takoj začasno.

Razpisane učiteljske službe. Na Kranjskem. Na enorazrednici v Besnici je do 20. t. m. razpisano mesto učitelja-vodje. Dotične prošnje sprejema okr. šol. svet v Kranju. — Do istega roka sta razpisani učiteljski mesti na enorazrednicah v Bukovju in Nadanjem selu. Prošnje za te dve mesti je doposlali okrajnemu šolskemu svetu v Postojni. Na trirazrednici v Veliki Dolini je razpisana služba nadučitelja s postavnimi dohodki v stalno nameščenje. Prošnje do 26. novembra na c. kr. okrajni šolski svet v Krškem. — V šolskem okraju krškem je popolniti definitivno ali začasno sledeče učiteljske službe: 1. služba nadučitelja na dvorazrednici v Cerkljah, 2. učiteljska služba na štirirazrednici v Krškem 3. služba voditelja na enorazrednici v Velikem Trnu pri Krškem s prostim stanovanjem. Službi v Cerkljah in v Krškem se bodeta definitivno le moškimi prosilcem oddajali. Prošnje do 28. novembra na c. kr. okrajni šolski svet v Krškem. Na enorazrednici na Ostrožnem brdu je do 21. t. m. razpisana služba učitelja. Prošnje sprejema okrajni šolski svet v Logatcu. — Na štirirazrednici v Št. Jerneju pa je popolniti mesto nadučitelja. Prošnje sprejema do 28. novembra okr. šolski svet v Krškem. — Na Štajerskem. Na štirirazrednici v Leitersbergu - Karčovini pri Mariboru je na nemški vzporednici stalno popolniti mesto učitelja z dohodki dru-

gega krajevnega razreda. Ponudbe do dne 30. t. m. Na trirazrednici v Št. Ilju pri Turjaku, pošta Mislinje, je razpisana služba nadučitelja z dohodki družega kra-

jevnega razreda; popolniti jo je ob Veliki noči leta 1902. Prošnje do dne 8. decembra t. l. na krajni šolski svet.

Drobtine.

Občni zbor „Podružnice Slomškove zveze v Idriji se bode vršil v torek, dné 19. novembra t. l. ob 11. uri dopoldne v društveni sobi pri g. Fr. Didiču v Idriji. Dnevni red: 1. Poročilo tajnika in blagajnika o podružničnem stanju 2. Odobrenje letnih računov in volitev dveh pregledovalcev računov izven odbora. 3. Določitev letnih prispevkov. 4. Volitev podružničnega odbora. 5. Samostalni predlogi.

Vabilo k zborovanju podružnice „Slomškove zveze“ za goriški in gradiščanski okraj, dne 19. nov. t. l., ob 2. uri popoldne, v sobi katol. delavskega društva v Semeniški ulici šte. 9. Na dnevnem redu: 1. Zgodov. pedagogično predavanje (životopis); 2. Kaj najbolj ovira napredek v šoli? 3. Predlogi, nasveti. K temu zborovanju se vabijo prav uljudno vsi cenj. gg. društveniki, pa tudi nedruštveniki nam dobro došli! Odbor.

Češki učiteljski list o liberalcih. Učiteljski list „Posel z Budče“ je urednikom „Učit. Tovariša“ in „Popotnika“ vrlo dobro znan. Prav radi prepisujejo iz njegovih predalov pikatne novice. Toda karakteristiko liberalcev, katero je ta list nedavno podal, bodo komaj ponatisnili. „Posel z Budče“ namreč poroča: „Mladočehi so kandidirali učitelje le v takih okrajih, o katerih se je vedelo, da so za to stranko izgubljeni. Edin učitelj Fr. Vojč bi bil zmagal v Strakonicah, toda Mladočehi, da so pokazali svojo svobodomi-

selnost, postavili so njemu nasprot — za kandidata — nekega liberalno mislečega — župnika.“ Prav, kakor pri nas! Tako moramo nehote vsklikniti: Jelenc in Šetina sta se morala žrtvovati za „dobro stvar“, drugi liberalni veljaki so pa varne mandate v žep vtaknili. Slično ravnajo sedaj na Goriškem. Dr. Tuma kandiduje v varnejših mestih, napredni učitelj Vrtovec pa je obsedel v tolminskih vaseh in s težkim srcem pričakuje — gotovega propada. „Tovariš“ pa je nespameten dovolj, da bobna v svet: „Na Goriškem namerava narodnonapredna stranka v deželni zbor kandidovati enega učitelja. Tam je narodnonapredna stranka upoštevala važnost učiteljstva“ (!). — Smešna naivnost!

Po deželnozborskih volitvah na Češkem je prinesel „Školsky Obzor“ naslednja razmotrivanja: Nemško ljudstvo — nemško učiteljstvo. Nemci imajo v deželnem zboru $\frac{2}{5}$ mandatov iz mestne in kmetske kurije in od teh so poverili šest mandatov učiteljem. Vsi ti poslanci so bili izvoljeni z impozantnim številom glasov. Dobili so: Hofmann v Karlovih varih 1047 glasov, Kasper 1127 glasov, Legler v Libercih 1300 glasov, Vollgruber v Budejovicah 2139 glasov, Müller 446 glasov, Schreiter je zmagal v ožji volitvi. (Pa tudi izmed šest propadlih kandidatov je dobil n. pr. Lipka 1454 glasov.) Češko ljudstvo — češko učiteljstvo! Čehi imajo v deželnem zboru $\frac{3}{5}$ ljudskih mandatov, a izmed teh niso

podelili učiteljem nobenega mandata in vsi učiteljski kandidati so dobili smešno malo glasov. Dosegli so: Mahoček 835 glasov, Rašin 735 glasov, Jindra 732 glasov, Engelmann 725 glasov, Tuček 309 glasov, Beneš 308 glasov. Število glasov drugih šest kandidatov je neznatno. Zaključek. Kandidovalo je 12 nemških in 12 čeških učiteljev; zmagalo je šest nemških, a noben češki. Nemški učitelji so zmagali proti silnim protivnikom n. pr. Legler proti Schönererju, češki so podlegli na celi črti. Tako „Školsky Obzor“. — Nemški učitelji - poslanci pripadajo seveda različnim strankam in mnogo jih je dvignilo sedanje nemškonacionalno gibanje na površje. A to važno resnico nas uče tudi češke volitve, da mora učitelj, če hoče uživati zaupanje ljudstva, z njim misliti in zanj delati. Za same fraze ljudstvo ne mara.

Nova mestna dekliška osemrazrednica in „Laibacher Schulzeitung“. S poslopjem za to šolo tudi nemški list „Laib. Schulzeitung“ ni povsem zadovoljen. V svoji 10. številki navaja med drugim sledeče nedostatke. Že prostor, na katerem šola stoji, ni popolnoma primeren, telovadnica in dvorišče sta premajhna in tudi hodniki in stopnice so preozke. Za napise, ki so napravljeni na zunanjih stenah, bi bila primernejša notranjost poslopja. Dalje omenja imenovani oni list tudi nekaterih pravopisnih napak pri teh napisih. Tudi govor župana Hribarja ni ugajal izdajateljem tega lista. „Med vsemi govori je govor župana Hribarja vzbudil največjo pozornost, ker se je iz njega kazala le neka gotova baharija združena s primerno porcijo breztaktnosti.“ In dalje piše doslovno: „Der Herr Bürgermeister ereiferte sich in seiner Rede längere Zeit hindurch auch gegen die clericale Zeitung „Slovenec“. Es war unstreitig taktlos, die Zuhörer, von denen einen grossen

Theil die feindlichen Beziehungen des Redners zu den Clericalen gar nichts angingen, mit einem solchen Excurs zu quälen.“

Katoliško gibanje med češkim učiteljstvom. Katol. društvo češkega učiteljstva v Moravi je imelo 2. novembra svoj letošnji občni zbor. Navzlic silnemu terorizmu in divji gonji liberalcev se je zbralo 51 svetnih učiteljev in učiteljic k zborovanju. Mnogi so bili zadržani po duhovnih vajah, ki so se tisti dan vršile v Preravi. — Zboru je predsedoval gospod Jos M. Kadlčak, ki je predstavil navzočega poslanca Fr. Webra in se v svojem govoru spominjal sedemdesetletnice cesarja Fratiška Jožefa I. in enciklike papeža Leona XIII. „Grande munus“. Na to je podelil besedo g. Vychodilu, ki je govoril „o kulturnem delu sv. Cirila in Metoda“, velikih vzornikov katoliških slovanskih učiteljev. Nato je razpravljajal poslanec Weber „o ideji cirilometodijski“, v kateri je svojena ljubezen do katoliške vere, do naroda in njegovega jezika. Tajnik g. Jan. Kofínek je poročal o delovanju društva v preteklem letu, ki je bilo prav povoljno. Občni zbor je soglasno sklenil, da se prihodnje leto priredi kongres slovanskih katoliških učiteljev v Velehradu.

Novo katoliško učiteljsko društvo se je ustanovilo dne 3. novembra v Olomucu. Namen mu je organizovati nemške učitelje v Moravi na krščanski podlagi. Osnovni shod se je vrlo obnesel. Iz Dunaja je prišel k shodu predsednik katoliške učiteljske „Zveze“ Josip Moser. Pristopilo je novemu društvu takoj v začetku čez 50 svetnih učiteljev in učiteljic. Predsednikom je bil izvoljen nadučitelj Schwammel iz Olomuca. Tega so izza časa zadnjega katol. shoda v Olomucu, kjer je poročal o šolstvu, liberalci na najnesramnejši način napadali in psovali.

Toda krščansko prebivalstvo v Moravi mu je opetovano prirejalo prisrčne ovacije. Sedaj so mu še njegovi dobromisleči tovariši dali zadoščenje, poverivši mu častno službo predsednika novega društva.

Resnična beseda. Novi italijanski minister za nauk Nunzio Nasi je ob nastopu svoje službe objavil sledeči razglas: „V sled kraljevega povelja pozvan v naučno ministerstvo, pričakujem, da me bodo vsi, od ljudskega učitelja do vseučilišnega profesorja podpirali s svojim delom, da bode šola izvrševala svojo nalogo. Bolj nego od dobrih zakonov, menim, je to odvisno od duha in načina, kako učitelji delujejo. To bodi moj prvi pozdrav!“ Minister namerava izvesti presosno zakona o imenovanju, potrjenju in odpuščenju učiteljev, dočim se je zakon o učiteljskih plačah odložil na — ugodnejši čas.

Češko vseučilišče v Pragi. Za zimski semester 1901—1902. se je vpisalo na teološki fakulteti 124 rednih slušateljev in eden izreden, na pravni fakulteti 1554 rednih in 181 izrednih slušateljev, na medicinski fakulteti 281 rednih slušateljev in 4 slušateljice, 9 izrednih in 6 hospitantov; na filozofski fakulteti 2569 rednih slušateljev in 19 slušateljic, izrednih: 113 slušateljev in 11 slušateljic.

Šolski program socialno-demokratske in krščansko-socialne stranke. Na zadnjem socialističnem shodu, ki se je vršil začetkom tega meseca na Dunaju, se je program socialno-demokratske stranke na novo določil. Resolucija, ki se tiče šolstva se glasi: Šola bodi posvetna. (To se pravi brezverska Op. ur.) Pouk mora biti obvezen, brezplačen in se mora prilagoditi potrebam in razvoju posameznih narodov. Otroci naj vsa učna sredstva brezplačno dobivajo in se v šolah popolnoma oskrbujejo. — Program je sicer kratek, a že v teh stvkih je mar-

sikaj neizvedljivega in nespametnega. Socialisti hočejo n. pr. starišem otroke popolnoma odtegniti in jih v šolah ne samo poučevati temuč tudi prehranjevati. Naravna zveza med stariši in otroki se s tem kruto ruši. — Koliko prikladnejši je krščansko-socialni program, gledena družino in šolo, ki se glasi: Rodovini, posredovalki krščanske vzgoje in ob enem podlagi in podpori družabnemu redu, naj se dá najobširneje varstvo in zaščita. Med drugim je rodovini s pametno uredbo plač zagotoviti sredstvo za njen obstoj, in delovanje ženstva naj se omeji na domači krog. Duševna izobrazba naj se pospešuje v vsakem oziru in zato naj se pred vsem omogoči tudi manj premožnim stanovom. Kot podlago šolskemu pouku je vzeti načelom krščanstva in potrebam življenja odgovarjajoč učni načrt, da se tako doseže res versko-nravna, za poznejše čase zadostujoča omika. Najprej je ločiti krščansko mladino od židovske, in pri nastavljanju učiteljev se je ozirati na veroizpovedanje dotičnih otrok. Ravno tako je skrbeti za primerno plačo učiteljstva, da se more le to, prosto vsakih gmotnih skrbi, z vsoljubeznijo in požrtvovalnostjo posvetiti vzgoji mladine. Pouk bodi na vseh državnih šolah brezplačen. Poskrbi naj se za zadostno število srednjih, zlasti pa obrtnih in tehniških šol. Dalje naj javna zastopstva popošujejo ustanavljanje vsakomur pristopnih knjižnic in čitalnic.

Slavlje štiristoletnice hrvatske umetne književnosti se je vršilo v dneh 12., 13. in 14. novembra v Zagrebu. Priredilo je to svečanost društvo hrvatskih književnikov. Z njo je bila združena spominska slavnost osnovega hrvatske literature Marka Marulića iz Sapljeta. Slavlja se je vdeležilo tudi več Slovencev: zastopnikov „Slovenske Matice“, „Dom in

Sveta“, „Slovenca“. Obširnejše poročilo objavimo prihodnjič.

O kineškem jeziku piše P. Dahlman: Velika zmota je, da govoré Kitajci samo en jezik. Kakor so različna narodna plemena, ki prebivajo na severu, jugu, vzhodu in zahodu, tako so različna tudi njih narečja. Nad to mnogovrstnostjo pa stoji jezik klasiške književnosti, kot nositelj starodavnih idej. Ta kineški književni jezik ima prednost, da ni bil izpostavljen velikim izpremembam v teku stoletij, temuč, da si je v 1000 letih ostal enak, tako da je najstarejša, kakor najnovejša književnost vsakemu izobraženemu Kinezu enako pristopna. „Kršč. Šk.“

Škodljivost uhanja. Otroke vleči za uho iz mnogih ozirov ni priporočati. Nele, da se tem potom utegne povzročiti znatna telesna hiba, je uhanje lahko tudi vir mnogih nevarnih bolezni. Dr. Lasar, profesor medicine v Berolinu, je nedavno dokazal, da se z uhanjem prenesejo bacili tuberkuloznih oseb na učence, katerim na ušesu povzročé neko posebno bolezen.

Nazaj k Rimu. Dr. de Lostra, protestantovski pastor v Nev-Jorku je prestopil v katoliško cerkev. Njegovemu zgledu je sledilo čez 100 protestantovskih rodbin.

Šolstvo na Japonskem. Od l. 1871, ko se je bilo zasnovalo naučno ministrstvo, je bilo na Japonskem ustanovljenih čez 30.000 ljudskih šol. Te obiskuje čez 4 milijone otrok. Od leta 1880. je

obiskovanje šol obvezno za otroke med 6. in 14. letom. L. 1888. je bilo v Japalu 46 učiteljskih semenišč s približno 5000 pripravniki. Iz teh podatkov je razvideti, da je šolstvo na Japonskem na visoki stopinji razvoja.

Amerikanski mecenati. Amerikanci mnogo darujejo za šolske namene. Tako je nedavno bogataš Rockefeller obljubil osnovati zavod za medicinsko preiskovanje, a vseučilišču v Ithaki je daroval 1.000.000 Kron. — Dr. Pearson podpira sedem visokih šol s skupno svoto nad 1.000.000 K. Kapital je na tak način pač dobro naložen.

V znamenju črnila. Ako bi pogostne seje raznih šolskih svetov in mnogoštevilni akti pomenjali razvoj in napredek šolstva, bi v Avstriji smeli biti zadovoljni. V šolskem letu 1894 — 1895 je bilo pri nas 3479 sej okrajnih šolskih svetov in te oblasti so izdale 894.306 aktov. Toda kdor bi hotel iz tega števila sklepati, da se naše šolstvo veselo razvija, bi se bridko varal. Piše se mnogo, piše . . . Raznih ukazov in navodil kar dežuje in birokratizem odmerja učiteljstvu pri vzgojnem delovanju vedno tesnejšo pot. Ministrstvo si pa daje od deželnih oblasti poročati o sejah in papirnatih aktih in na temelju te statistike precenjuje razvoj in vspehe šolstva. Toda papirnati ukazi in akti ne bodo popravili pomanjkljivih postav. Črka mori, duh je, ki oživlja.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.